

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

22 martie 2017

mun.Chișinău

Colegiul penal în următoarea componență:

Președinte Nicolae Gordilă,

Judecători Elena Covalenco, Iurie Diaconu, Liliana Catan, Ion Guzun,

judecând, fără citarea părților, recursul ordinar, prin care se solicită casarea sentinței Judecătoriai Taraclia din 25 august 2016 și deciziei Colegiului judiciar al Curții de Apel Cahul din 15 noiembrie 2016, declarat de către avocatul Tampei Tatiana în numele inculpatului

Ciocan Aurel XXX, născut la XXX,
originar și domiciliat în XXX.

Termenul examinării cauzei:

1. Prima instanță: 04.08.2016 – 25.08.2016;

2. Instanța de apel: 15.09.2016 – 15.11.2016;

3. Instanța de recurs: 13.01.2017 – 22.03.2017.

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriai Taraclia din 25 august 2016, Ciocan Aurel a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art.201¹ alin.(2) lit.a) și b) Cod penal, la 2 ani închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis.

În temeiul art.90 Cod penal, s-a dispus suspendarea condiționată a executării pedepsei închisorii pe un termen de probă de 2 ani.

Acțiunea civilă înaintată de către Ciolac Grigori a fost admisă parțial, încasându-se de la Ciocan Aurel prejudiciul material cauzat în mărime de 4000 de lei.

S-a încasat de la Ciocan Aurel în beneficiul statului cheltuielile judiciare în legătură cu efectuarea expertizei medico-legale nr.216D din 29.06.2015 în mărime de 57 lei, expertizei medico-legale nr.571 din 05.08.2005 în mărime de 9222 lei și expertizei medico-legale nr.572 din 28.08.2015 în mărime de 9159 lei, în total 18348 lei.

2. Prima instanță, examinând cauza în procedura prevăzută de art.364¹ Cod de procedură penală, a constatat că Ciocan Aurel, la 31 mai 2016, ora 21.30, aflându-se la domiciliul său din XXX, fiind în stare de ebrietate, în urma conflictului apărut între el și sora sa, Butnarcu Alexandra, care locuiește pe aceeași adresă cu concubinul Ciolac Grigori, urmărind scopul de a cauza intenționat suferințe psihice, i-a adresat lui Butnarcu Alexandra cuvinte necenzurate, iar Ciolac Grigori, fiind de față, i-a luat acesteia apărare. În continuare, Ciocan Aurel urmărind scopul cauzării intenționale a leziunilor corporale lui Ciolac Grigori, i-a aplicat mai multe lovituri cu pumnii și picioarele, inclusiv cu o țeavă metalică pe diferite părți ale corpului, iar când Butnarcu Alexandra a încercat să-i ia țeava metalică, Ciocan Aurel, urmărind scopul de a-i cauza intenționat suferințe fizice i-a aplicat acesteia o lovitură cu pumnul în regiunea feței, cauzându-i dureri fizice. În rezultatul acțiunilor acestuia lui Ciolac Grigori i-au fost cauzate dureri fizice însoțite de vătămarea corporală medie sub formă de fractură a coastelor 6-9 pe stînga, emfizem subcutan de stînga, comotie cerebrală, plăgi contuze a obrazului.

3. Împotriva sentinței au declarat apeluri:

- avocatul T.Tampei în numele inculpatului și inculpatul, care au solicitat casarea acesteia în partea stabilirii pedepsei, cu pronunțarea în această parte a unei noi hotărâri,

prin care să-i fie aplicată o pedeapsă sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității, precum și în partea încasării în beneficiul statului a cheltuielilor judiciare, invocând că: - referitor la prejudiciul material cauzat părților vătămate - instanța i-a aplicat o pedeapsă pe care nu o va putea executa, neavând un loc de muncă pe teritoriul satului, totodată, având la întreținere 2 copii minori; - referitor la cheltuielile judiciare - cuantumul dispus spre încasare este exagerat, instanța nefiind obligată să dispună recuperarea totală a cheltuielilor judiciare și admitând actele cauzei nu a verificat capacitatea financiară a inculpatului;

- părțile vătămate G.Ciolac și A.Butnarciuc, care au solicitat casarea acesteia în partea stabilirii pedepsei, cu pronunțarea în această parte a unei noi hotărâri, prin care lui A.Ciocan să-i fie aplicată o pedeapsă sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității, invocând că aplicarea față de acesta a instituției suspendării condiționate a executării pedepsei cu închisoare va face imposibilă repararea prejudiciului material încasat în beneficiul lor.

4. Prin decizia Colegiului judiciar al Curții de Apel Cahul din 15 noiembrie 2016, au fost respinse apelurile declarate de către părțile vătămate G.Ciolac și A.Butnarciuc, avocatul T.Tampei în numele inculpatului și inculpat, cu menținerea sentinței.

Instanța de apel a indicat că, la stabilirea pedepsei, prima instanță a dat deplină eficiență prevederilor art.61, 75-77 Cod penal, ținând cont de criteriile generale de individualizare a pedepsei penale, de gravitatea infracțiunii, care face parte din categoria celor mai puțin grave, de circumstanțele cauzei care atenuează ori agravează răspunderea, de persoana inculpatului, care se caracterizează pozitiv la locul de trai, are antecedente penale stinse, că infracțiunea a fost săvârșită în stare de ebrietate, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia, care are doi copii minori la întreținere, și corect a conchis că corectarea și reeducarea inculpatului este posibilă prin aplicarea în privința acestuia a pedepsei sub formă închisoare, cu suspendarea condiționată a executării ei.

Concomitent, reieșind din cele reținute supra, instanța de apel a precizat că aplicarea față de inculpat a pedepsei sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității nu va duce la atingerea scopului prevăzut de art.61 alin.(2) Cod penal, de restabilire a echității sociale, corectare și reeducare a vinovatului, precum și prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni, atât din partea inculpatului, cât și a altor persoane.

Într-o altă ordine de idei, cu referire la prejudiciul material încasat în beneficiul părților vătămate, instanța de apel a reținut că în ședința instanței de apel a fost prezentată o recipisă, prin care G.Ciolac confirmă că a primit de la inculpat în contul recuperării prejudiciului material cauzat, suma de 2000 lei.

Cu referire la cheltuielile judiciare, instanța de apel a menționat că, prima instanță întemeiat a dispus încasarea din contul lui A.Ciocan în beneficiul statului a sumei de 18348 lei, recuperarea cheltuielilor judiciare din contul persoanei vinovate fiind prevăzută de normele procesual penale.

5. Împotriva hotărârilor judecătorești a declarat recurs ordinar avocatul T.Tampei în numele inculpatului care, invocând temeiul prevăzut de art.427 alin.(1) pct.6) Cod de procedură penală, solicită casarea acestora, rejudecarea cauzei, dacă nu se agravează situația inculpatului, sau după caz, dispunerea rejudecării cauzei de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs, pe motiv că inculpatului i-a fost aplicată o pedeapsă prea aspră; - hotărârile atacate nu cuprind motivele pe care se întemeiază soluțiile în partea dispunerii încasării din contul inculpatului în beneficiul statului a cheltuielilor judiciare; - instanțele judecătorești eronat au încasat din contul inculpatului în beneficiul statului cheltuielile judiciare, care sînt exagerat de mari; - instanțele judecătorești nu au ținut cont de capacitățile financiare ale

inculpatului; - în partea stabilirii cuantumului prejudiciului material, instanța de apel nu a ținut cont de faptul că A.Ciocan i-a achitat părții vătămate jumătate din prejudiciul dispus spre încasare.

6. Judecând recursul ordinar în raport cu materialele dosarului și motivele invocate, ținând cont de opinia procurorului expusă în referință, prin care a solicitat declararea inadmisibilității recursului, Colegiul penal consideră că recursul declarat de către avocatul T.Tampeș în numele inculpatului urmează a fi admis din următoarele considerente.

Conform art.424 Cod de procedură penală, instanța de recurs judecă recursul numai cu privire la persoana la care se referă declarația de recurs în raport cu calitatea pe care aceasta o are în proces și numai în limitele temeiurilor prevăzute în art.427 Cod de procedură penală, fiind în drept să judece și în baza temeiurilor neinvocate, fără însă a se agrava situația inculpatului.

Potrivit art.414 Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală, și în baza oricăror probe noi prezentate instanței de apel.

În sensul art.427 alin.(1) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel.

Conform prevederilor art.427 alin.(1) pct.6) Cod de procedură penală, la care face referire recurența, hotărârea instanței de apel poate fi supusă recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel în cazul când instanța nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel sau hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția.

Analizând acest temei în raport cu motivele invocate în recurs, Colegiul penal constată că acesta și-a găsit confirmare la examinarea recursului declarat.

Astfel, prin sentința Judecătorei Taraclia din 25.08.2016, menținută prin decizia Colegiului judiciar al Curții de Apel Cahul din 15.11.2016, A.Ciocan a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art.201¹ alin.(2) lit.a) și b) Cod penal, pentru faptul că a cauzat membrilor de familie A.Butnariuc dureri fizice, iar lui G.Ciolac - vătămări corporale medii, prin ce a comis violență în familie, adică acțiunea intenționată comisă de un membru al familiei în privința altui membru al familiei, săvârșită asupra a doi membri ai familiei, care a provocat vătămarea medie a integrității corporale sau a sănătății.

Potrivit art.10 alin.(1) Cod penal, legea penală care înlătură caracterul infracțional al faptei, care ușurează pedeapsa ori, în alt mod, ameliorează situația persoanei ce a comis infracțiunea are efect retroactiv, adică se extinde asupra persoanelor care au săvârșit faptele respective până la intrarea în vigoare a acestei legi, inclusiv asupra persoanelor care execută pedeapsa ori care au executat pedeapsa, dar au antecedente penale.

În sensul vizat se constată că inculpatul a fost condamnat de instanțele de fond în baza art.201¹ alin.(2) lit.a), b) Cod penal, în redacția Legii Nr.167 din 09.07.2010, în vigoare din 03.09.2010.

Însă, conform modificărilor operate în Codul penal prin Legea nr.196 din 28.07.2016, în vigoare din 16.09.2016, din art.201¹ alin.(1) Cod penal au fost excluse calificativele „*manifestată fizic sau verbal, care a provocat suferință fizică, suferință psihică ori prejudiciu material sau moral*”, iar pentru maltratarea sau alte acțiuni violente, comise de un membru al familiei în privința altui membru al familiei, care au provocat *vătămarea neînsemnată a integrității corporale*, a fost introdusă răspundere contravențională, în temeiul art.78¹ Cod contravențional.

După cum rezultă din rechizitoriu, inculpatul a fost învinuit în faptul că a cauzat părții vătămate A.Butnariuc dureri fizice, ceea ce nu se încadrează, după modificările operate prin Legea nr.196 din 28.07.2016, în vigoare din 16.09.2016, nici în prevederile

art.201¹ alin.(1) Cod penal, nici în prevederile art.78¹ Cod contravențional, care prevede răspunderea contravențională pentru maltratarea sau alte acțiuni violente, comise de un membru al familiei în privința altui membru al familiei, *care a provocat vătămare neînsemnată a integrității corporale*.

Astfel, condițiile prevăzute de lit.a) alin.(2) art.201¹ Cod penal (red.09.07.2010) - „*săvârșită asupra a doi membri ai familiei*”, nu sunt întrunite în speță, or, potrivit materialelor cauzei, vătămări corporale, prevăzute de legea penală, i-au fost cauzate doar lui G.Ciolac.

Prin urmare, legea penală nouă, apărută după ce hotărârile menționate au devenit definitive, este mai favorabilă pentru inculpatul A.Ciocan, deoarece îi ameliorează situația.

Potrivit art.391 alin.(6) Cod de procedură penală, în cazul în care există alte circumstanțe care exclud sau condiționează pornirea urmăririi penale și tragerea la răspundere penală, procesul penal urmează a fi încetat.

În asemenea circumstanțe, Colegiul penal conchide de a înceta procesul penal referitor la acțiunile lui A.Ciocan în privința părții vătămate A.Butnarcu, încadrate în baza art.201¹ alin.(2) lit.a) Cod penal, în temeiul art.391 alin.(1) pct.6) Cod de procedură penală, în legătură cu faptul că există alte circumstanțe care exclud sau condiționează pornirea urmăririi penale și tragerea la răspundere penală.

Totodată, Colegiul atestă că, prin acțiunile inculpatului A.Ciocan, reieșind din raportul de expertiză medico-legală nr.216D din 20.06.2015, părții vătămate G.Ciolac, i-a fost cauzată vătămare corporală medie, cu dereglarea sănătății de lungă durată, acțiuni ce se încadrează în prevederile art.201¹ alin.(2) lit.b) Cod penal (red.09.07.2010) - *violență în familie, adică acțiunea intenționată comisă de un membru al familiei în privința unui alt membru al familiei, care a provocat vătămarea medie a integrității corporale sau a sănătății*.

La stabilirea pedepsei inculpatului, Colegiul penal, potrivit art.7 alin.(1) Cod penal, va ține cont de caracterul și gradul prejudiciabil al infracțiunii săvârșite, de persoana celui vinovat și de circumstanțele cauzei care atenuează ori agravează răspunderea penală.

Potrivit art.61 alin.(2) Cod penal, pedeapsa are drept scop restabilirea echității sociale, corectarea condamnatului, precum și prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni atât din partea condamnaților, cât și a altor persoane, iar executarea pedepsei nu trebuie să cauzeze suferințe fizice și nici să înjosească demnitatea persoanei condamnate.

Totodată, conform prevederilor art.75 alin.(1) Cod penal, persoanei recunoscute vinovate de săvârșirea unei infracțiuni i se aplică o pedeapsă echitabilă în limitele fixate în Partea specială a codului și în strictă conformitate cu dispozițiile Părții generale a acestuia. La stabilirea categoriei și termenului pedepsei, instanța de judecată ține cont de gravitatea infracțiunii săvârșite, de motivul acesteia, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care atenuează ori agravează răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia.

Concomitent, potrivit art.90 alin.(1) Cod penal, dacă, la stabilirea pedepsei cu închisoare pe un termen de cel mult 5 ani pentru infracțiunile săvârșite cu intenție și de cel mult 7 ani pentru infracțiunile săvârșite din imprudență, instanța de judecată, ținând cont de circumstanțele cauzei și de persoana celui vinovat, va ajunge la concluzia că nu este rațional ca acesta să execute pedeapsa stabilită, ea poate dispune suspendarea condiționată a executării pedepsei aplicate vinovatului.

Subsecvent, sancțiunea art.201¹ alin.(2) lit.b) Cod penal (red.09.07.2010), prevede pedeapsa cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore sau cu închisoare de până la 5 ani.

Astfel, ținând cont de prevederile sus-citate, de caracterul și gradul prejudiciabil al

infracțiunii săvârșite, care potrivit art.16 Cod penal, face parte din categoria infracțiunilor mai puțin grave, de persoana inculpatului, care se caracterizează pozitiv la locul de trai, că antecedentele penale sînt stinse, că are doi copii minori la întreținere, de condițiile de viață ale familiei acestuia, că și-a recunoscut vina și a solicitat judecarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, cauza fiind judecată în procedura prevăzută de art.364¹ Cod de procedură penală, de circumstanțele atenuante și cele agravante, Colegiul penal consideră că stabilirea unei pedepse de 1 an și 6 luni închisoare, cu suspendarea condiționată a executării ei pe un termen de probațiune de 1 an, va fi o pedeapsă în măsură să-și realizeze scopul de restabilire a echității sociale, de corectare și reeducare a acestuia, precum și de prevenire a săvârșirii de noi infracțiuni atît din partea lui, cît și a altor persoane.

Concomitent, Colegiul penal atestă că, instanțele de fond neîntemeiat au dispus încasarea din contul lui A.Ciocan a cheltuielilor judiciare pentru efectuarea rapoartelor de expertiză medico-legală.

La acest capitol instanța de recurs relevă că, potrivit prevederilor art.143 alin.(1) Cod de procedură penală, expertiza se dispune și se efectuează în mod obligatoriu pentru constatarea circumstanțelor enumerate în aliniatul nominalizat, inclusiv pentru constatarea gradului de gravitate și a caracterului vătămărilor integrității corporale a părții vătămate.

La fel, Colegiul penal consideră necesar de a face trimitere la prevederile alin.(2) art.143 Cod de procedură penală, care stipulează că plata expertizelor judiciare efectuate în cazurile prevăzute la alin.(1) se face din contul mijloacelor bugetului de stat.

Drept urmare, în cazurile când expertiza a fost dispusă de către organul de urmărire penală sau de către instanța de judecată la solicitarea acuzatorului de stat, plățile necesare pentru efectuarea expertizei vor fi achitate din contul mijloacelor bănești a bugetului de stat.

Subsecvent, se reține că, expertizele efectuate în prezenta speță: nr.216D din 29.06.2015, nr.517 din 05.08.2015 și nr.572 din 28.08.2015, au fost ordonate de către organul de urmărire penală pentru constatarea gradului vătămărilor cauzate părții vătămate G.Ciolac în urma săvârșirii infracțiunii de către inculpat, acestea fiind acțiuni procesuale ce țin de administrarea probatoriului și formularea învinuirii, care sunt puse în sarcina părții acuzării.

În sensul dat, Colegiul penal atestă că cheltuielile suportate în cadrul urmăririi penale în vederea demonstrării vinovăției inculpatului în comiterea infracțiunii incriminate, prin numirea efectuării expertizelor medico-legale, reprezintă cheltuieli judiciare ce sunt achitate din bugetul statutului.

Astfel, Colegiul penal constată că soluțiile instanțelor de fond privind încasarea de la inculpat a cheltuielilor pentru efectuarea expertizelor medico-legale în sumă totală de 18348 lei este neîntemeiată, or, potrivit art.227 alin.(1), (3) și 229 alin.(1) Cod de procedură penală, cheltuieli judiciare sînt cheltuielile suportate potrivit legii pentru asigurarea bunei desfășurări a procesului penal, care se plătesc din sumele alocate de stat dacă legea nu prevede altă modalitate.

Colegiul penal conchide că erorile procesuale admise de către instanțele de fond cad sub incidența temeiurilor prevăzute de art.427 alin.(1) pct.6) Cod de procedură penală și urmează a fi corectate de instanța de recurs, prin admiterea recursului cu casarea parțială a hotărârilor contestate și pronunțarea în această parte a unei noi hotărîri.

Potrivit art.435 alin.(1) pct.2) lit.b), c) Cod de procedură penală, judecînd recursul, instanța de recurs, admite recursul, casează parțial sau total hotărîrea atacată și dispune încetarea procesului penal în cazurile prevăzute de prezentul cod; rejudecă cauza și pronunță o nouă hotărîre, dacă nu se agravează situația inculpatului.

În acest context, recursul ordinar declarat de către avocatul T.Tampeii în numele inculpatului se va admite, cu casarea parțială a sentinței primei instanțe și deciziei instanței de apel, cu pronunțarea unei noi hotărâri.

7. În conformitate cu prevederile art.434 și art.435 alin.(1) pct.2) lit.b), c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție

D E C I D E:

Admite recursul ordinar declarat de către avocatul Tampei Tatiana în numele inculpatului Ciocan Aurel, casează parțial decizia Colegiului judiciar al Curții de Apel Cahul din 15 noiembrie 2016 și sentința Judecătoriai Taraclia din 25 august 2016, în cauza penală în privința lui Ciocan Aurel, în latura penală și în latura civilă privind încasarea cheltuielilor judiciare, rejudecă cauza și pronunță o nouă hotărâre, după cum urmează:

Procesul penal referitor la acțiunile lui Ciocan Aurel în privința părții vătămate Alexandra Butnarciuc, încadrate în baza art.201¹ alin.(2) lit.a) Cod penal, se încetează în temeiul art.391 alin.(1) pct.6) Cod de procedură penală, în legătură cu faptul că există alte circumstanțe care exclud sau condiționează pornirea urmăririi penale și tragerea la răspundere penală.

Ciocan Aurel se consideră condamnat în baza art.201¹ alin.(2) lit.b) Cod penal (în redacția în vigoare din 03.09.2010), stabilindu-i pedeapsa de 1 an și 6 luni închisoare. Conform art.90 Cod penal, se dispune suspendarea condiționată a executării pedepsei aplicate pe un termen de probațiune de 1 an.

Se respinge cererea procurorului privind încasarea de la Ciocan Aurel a cheltuielilor judiciare în sumă de 18348 lei.

Celelalte dispoziții ale hotărârii atacate se mențin.

Decizia este irevocabilă, pronunțată la 18 aprilie 2017.

Președinte

Nicolae Gordilă

Judecători

Elena Covalenco

Iurie Diaconu

Liliana Catan

Ion Guzun